

O. Ivanov

АНАЛИ

ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

АПФ, Година XLIV, Београд, бр. 1, јануар-фебруар 1996, стр. 1-183

YU-ISSN 0003-2565

IN MEMORIAM

ПОВОДОМ СМРТИ ПРОФЕСОРА ОБРЕНА СТАНКОВИЋА (1932-1996)

Тужна вест коју редакција АНАЛА данас преноси читаоцима већ је дојрла до њих. Заувек нас је најустојио главни уредник, професор Обрен Станковић. Та вест је простирујала нашим правничким. Изазвала је мук у учионицама, занемелост у судским аулама, подстикла многа сећања његових ученика, колега и пријатеља.

Нестио је врстан професор и логан правни йисац, йознавалац замршених йајни грађанскога йрава. Био је динамичан, немиран, заинтересован за научне и друштвене йроблеме. Темпераментан у настоју, остио је ујамћен као одличан йредавач — један од оних чија йредавања йуне амфиитеатар.

Као један од најављача дела славног професора Константиновића йријадао је йзв. француској струји у нашој йравној науци. Залагао се за кодификовање целокупне материје грађанског йрава и у йоме йослу йомагао законодавним органима.

Био је уредник више енциклопедија и добар организатор. АНАЛИ су били само једна бразда његовог великог йоља, на којем је деловао. На йоме йослу окупио је нас, чланове редакције.

Данас, кад смо, тужна срца, йринуђени да наставимо без нашег главног и одговорног уредника, осећамо морални дуз йрема професору Станковићу да АНАЛИ наставе да излазе као да их он и даље уређује.

Редакција

проф. др Миодраг Орлић

Међу врлинама српског друштва свакако је и та што је даровитим младим људима у новије време, као и некад, било омогућено да се из сеоских средина већ у првој генерацији вину до Академије наука или до Универзитета.

I

Један од оних којима је пошло за руком да се, захваљујући способностима и раду, уздигну до тих интелектуалних висина је професор др Обрен Станковић. Рођен у месту Жлне код Књажевца 1932. године, он је од 1977. године био у звању редовног професора Правног факултета у Београду, а ових дапа се на основу предлога двојице истакнутих чланова, налазио пред вратима Научног друштва Србије (1). У међувремену је све провере знања и способности савлађивао на изузетан начин. Гимназију је похађао у оближњем Књажевцу и матурирао 1951. са одличним успехом. Те исте године уписао се на Правни факултет Универзитета у Београду да би дипломирао 1956. са просечном оценом 9.96, као најбољи студент у генерацији. Убрзо је почео да ради као асистент, најпре у Институту за упоредно право, а затим, почев од 1958. године на Правном факултету у Београду, који ће му постати други дом и станиште.

Усмени докторски испит положио је пре тридесет и седам година 1959, а докторску дисертацију, коју је дуго и брижљиво припремао у Београду и у Паризу, под називом „Новчана накнада неимовинске штете“, који ће се повезан са његовим именом дуго памтити, одбранно је на дан 1. марта 1963. пред комисијом коју су сачињавала велика имена Правног факултета у Београду: Михаило Константиновић као председник, Мехмед Беговић и Борислав Благојевић као чланови. Одбрана те тезе, била је догађај који ће остати у сећању правничке јавности.

Када је следеће, 1964. године, ступио као доцент у прво наставничко звање било је извесно да су у њему, као и у Слободану Перовићу, који је у исто време са једнаким успехом, докторирао, професор

(1) „У току избора за члана Научног друштва Србије проф. др Обрен Станковић је преминуо. Овај предлог остаје као признање достојанства његове личности и његовог опуса“. Предлози за избор у Научно друштво Србије 1996, Београд 1996, стр. 113.

Констатиновић и остали наставници у овој области, добили достојне наставаљаче и да Београдска школа Грађанског права не треба да брине за своју будућност.

Даље напредовање у каријери обележено је избором за ванредног професора 1969, поновним избором 1975. и ступањем у највише универзитетско звање избором за редовног професора априла 1977.

II

Професор Обрен Станковић испољавао је интересовање за три области Грађанског права. То су били: Одговорност за проузроковану штету, Стварно право и општа теорија Грађанског права, и у свима је оставио дела трајне научне вредности.

Своје бављење научним радом, речено је већ, отпочео је докторском дисертацијом о Новчаној накнади неимовинске штете уз коју је напомена, са посебним освртом на југословенску судску праксу. Припремана са много брижљивости и труда, израђена на основу темељитог и мишуциозног студирања судске праксе и проучавања решења у упоредном праву, посебно у француском праву, снабдевена научном апаратуром која до тада и до тезе Формални уговори у Грађанском праву Слободана Перовића, пије била забележена у нашој новијој историји научног рада, писана са таквом акрибијом да у њој готово да и нема словних грешака, стекла је велики ауторитет и на Универзитету и у судовима. На Правном факултету теза је била камен међаш који је показивао колико се може постићи на почетку бављења научним радом и учивљиво мерило, које је опомињало сваког кандидата колико још труда и самопрегора треба да уложи у тренутку када му се чини да је исцрпио све своје резерве снаге и воље. А у судовима, пословично неповерљивим према ономе што је долазило са катедара, теза је наишла на дотле незабележен пријем, који је надмашио и онај на Универзитету. Судије су осетиле да им се обраћа правник који је заједно са њима прешао њихов тежак пут, који има разумевања за њихове проблеме, за несналажења у неодређеним правилима, за погрешности у неуједначеној пракси и несређеној терминологији, али који и уме да цени њихов мукотрпан рад и недовољно запажена достигнућа.

И као што је он судијама захваљивао на предусретљивости и помоћи у прикупљању судских одлука прећутним признањем, тако су му и они узвраћали са истом тихом одапошћу, тим најдрагоценијим знаком привржености. Књига, Новчана накнада неимовинске штете, после објављивања 1963, захваљујући утицају коју је имала у судској пракси, доживела је друго издање 1965, треће 1968, и најзад невероватно за наше прилике и четврто, допуњено и проширено издање 1972. године. Уистину ретко се догађа и у већим правним културама са широм читалачком јавношћу да докторска дисертација доживи толики

број издања. Успех је био толики да је професор Станковић морао да се окрене другим темама, да не би као даровит глумац који опчини гледалиште својом првом великом улогом, остао њен заробљеник због тога што сви почињу да га идентификују са њом до краја каријере.

Његове следеће студије, писане са једнаком брижљивошћу крећу се још увек у истој области одговорности. Нижу се студије: Накнада имовинске штете, 1968. године са поднасловом „Износ накнаде код деликтне одговорности” (посвећена супрузи Александри и кћерки Александри), Накнада штете у облику ранте, сјајна студија из 1975. (посвећена оцу Димитрију Станковићу), израђена на основу минуциозног проучавања судске праксе са видљивим утицајем на познија решења усвојена у Закону о облигационим односима; Накнада штете за привремену немогућност употребе ствари, и низ других.

Друго подручје у научном раду професора Станковића чине дела из Стварног права. Запимљиво је да је његову пажњу привукло најпре плодоуживање, то прилично занемарено право личне службености, којим се мало ко озбиљније у нас бавио. Следили су чланци о стварним службеностима, написи о другим посебним питањима стварних права, практикуми и приручници судске праксе из области стварног и стамбеног права. Тек после вишегодишњег студиозног бављења појединим теоријским питањима приступио је писању систематског дела из ове области. И тако се 1981. године појавило његово Стварно право, обимно систематско дело које чини част његовом аутору и које се може убројити међу најбоља дела из Грађанског права у нас. Исте године завршен је и Нацрт закона о праву својине и другим стварним правима, у чијем припремању је професор Станковић имао истакнуту улогу. У својству председника комисије, која је урадила нацрт, он је не само написао највећи број чланова, него је знатно утицао на коначне формулације и оних одредаба које су припремали други чланови комисије. Истина, Нацрт никада није доспео да буде прихваћен у Скупштини као Закон, али су његова решења и поред тога што није важио као законски текст, утицала и на теоријске радове и на судску праксу.

Треће раздобље његовог деловања посвећено је најопштијим питањима теорије Грађанског права, или ономе што уобичајено називамо Увод у грађанско право. И у овој области може се запазити његов особени метод проучавања правних институција, који се огледа у кретању од посебног ка општем. Тек пошто је разјаснио поједина питања која су заокупљала његову пажњу (као што су појам и улога судске праксе, услов и правни послови са условом и роком, предмет правног посла и објекти права, пословна способност малолетника и појам и врсте заступништва, реални уговори, форма и имовина), професор Станковић се упутио у писање систематског дела. И стога, када се удбеник Увод у грађанско право појавио 1992. године најпре са једним ужим обухватом материје, а затим 1995. године у другом,

проширеном издању, за професора Обрена Станковића су сви поменути проблеми били решени и у уџбенику су само добили свој коначан облик. Квалитети овог дела (које је настало као резултат његовог заједничког рада са професором др Владимиром В. Водинелићем) још једном су потврдили способности професора Обрена Станковића за тапану правну анализу и доследно извођење логичких закључака. У томе уосталом нема ничег необичног. Било у којој области да се кретао, његови домети су увек били високи. Научна строгост, настојање да се размрсе заплетена питања, брижност да се посао добро уради као и јасноћа у излагању, били су и остали уочљива обележја његовог метода рада и стила у писању. Те карактеристике могле су се уочити и са оне стране језичке границе. Његови написи на француском језику папализали су на признања ипостраних правника. Тако је Андре Тенк (André Tunc) поздравио студију Накпада имовинске штете у Међународној ревији за упоредно право (2), а на чланак о грађанској одговорности (3), објављен у истој ревији 1979. године, позивају се у својим новијим делима Женејев Винеј (4) и Конрад Цвајгерт (Konrad Zweigert) и Хајн Кеџ (Hein Kötz), (5).

И тако нам се оцртавају обриси изузетног научног наслеђа које нам је оставио професор Станковић у трима великим областима Грађанског права и у укупној активности у настави, на општем курсу и постдипломским студијама, у вођењу кандидата који су припремали магистарске радове и докторске дисертације, у курсевима и приручницима за припремање правосудног испита, у обради судске праксе и припреми законских текстова у окупљању сарадника и у уређивању Лексикона и Енциклопедија. Два уџбеника, неколико монографија и низ других радова заокружују слику о обимном научном опусу. И изнад свега признати и неприкосновени научни углед и ауторитет у свим областима у којима је писао. И када се упитамо који је смисао живота правника и правничког позива, долазимо до горког и противречног закључка: огромног остварења и оскудног признања. Одавно је речено да постоји бескрајна несразмера између вредности рада и онога што тај рад доноси. Невољени у јавности, правници као да нису способни да ни опима између себе, који то заслужују, одају достојно признање.

Адам Смит је о томе говорио овако: „Дајте сина да буде шегрт код обућара и нема сумње да ће научити да прави пар ципела. Али

(2) „Рад има високе квалитете. Треба особито нагласити богатство и ваљаност разлагања као и одмереност његовог расуђивања.” André Tunc in *Revue internationale de droit comparé*, n° 1/1969, стр. 287.

(3) Обрен Станковић, *La responsabilité civile selon la nouvelle loi yougoslave sur les obligations*, *Revue internationale de droit comparé*, n° 4/1979, стр. 766–776.

(4) Geneviève Viney, *Introduction à la responsabilité*, 2e édition, Paris 1995, стр. 95 и стр. 98.

(5) Konrad Zweigert and Hein Kötz, *An Introduction to Comparative Law*, Second Edition, Translated by Tony Weir, Clarendon Press, Oxford 1992, стр. 732.

ако га пошаљете да студира право, вероватноћа да ће било када зарађивати толико да живи од свог звања је двадесет према један... У звању где двадесеторица промаше на једног који успе, тај један би морао добити све оно што су требали да добију неуспешних двадесеторо. Ма како велика изгледала награда истакнутом правнику никада није равна оној колико би требала да износи. Јер истицање у позиву у коме само мало њих постиже и осредњост, најбољи је знак за оно што се зове велика даровитост. Поштовање које се указује таквој способности сачињава један део друштвене награде. Поштовање и дивљење чине велики део награде у лекарском, а још већи део у правничком позиву, а у песништву или филозофији готово целу награду” (6).

Нека шкрто признање које му у овом часу одају његове колеге буде знак наше усрдне захвалности за велико научно дело којим нас је обдарио истакнути правник оставивши дубок траг на Факултету који је толико волео.

Нека је слава професору Обрену Станковићу.

(6) Адам Смит, *Исцртавање природе и богајска народа*, I, Култура, Београд, 1970, стр.178–179.

проф. др Обрад Станојевић

Ево нас опет овде, да својим присуством, својим мислима и осећањима одамо пошту нашем колеги Обрену Станковићу. Одазивајући се молби Декана и свом осећању дубоког поштовања и пријатељства према покојнику, хтео бих да пред овим скупом освежим неколико сећања на професора Станковића.

Прво сећање везано је за Амфитеатар пет. Пре готово тридесет година, био сам још асистент и присуствовао једној од годишњих скупштина, које су тада биле обичај. Обрен Станковић је био продекан за наставу и неким његовим одлукама није био задовољан део студената, рекао бих онај лошији део, који увек тежи ка неким олакшицама у режиму студирања. Један студент, замишљајући да је храбар, а био је само дрзак — попео се за катедру и упитао: „Ко је тај Обрен Станковић? Ко је њега поставио за продекана?“ Била су то она времена када је у нашем друштву све било гвоздено, дрвено, бронзано, осим једне ствари — омладине. Омладина је увек и свагда била златна. Обрен никада пије подлегао тој демагогији, већ је верно служио истинској педагогији, оној која има на уму неке више циљеве. Подстакнут, не пријатељством, које је настало тек током каспијих година, већ истипољубљем, устао сам и рекао: „Ево да одговорим на питање — Обрен Станковић је један од најбољих студената једне од најмасовнијих генерација на овом Факултету, одбрао је дисертацију за коју је ментор, професор Михаило Константиновић рекао да спада међу најбоље које су икада браћене на Правном факултету и које чине част овој кући”.

Сећам се и првог сусрета са њим. Као студент прве године видео сам групу нешто старијих студената који су живо расправљали. Питао сам: „Ко је онај младић са наочарима који води главну реч?“ Одговорили су — то је десеткаш Цицерон — био је то тада надимак који је због своје речитости добио Обрен Станковић овде, на студијама. Од неких школских другова сам сазнао да је још у гимназији Обрен Станковић најавио свој таленат. На такмичењу свих средњошколаца Источне Србије 1950. године он је освојио прву награду за састав из књижевности. За његов матурски рад из матерњег језика школски инспектор из Београда је рекао да тако нешто зрело и речито није у својој каријери никада прочитао. Каспије сам био у прилици да га боље упознам на последипломским студијама и да схватим откуд му онај надимак. Ако је у то време постојало светилиште правне науке, а у првом реду цивилистике, онда је то био семинар 405, где су долазиле

чак и судије да поставе питања која су их мучила Михаилу Константиновићу, великом магу изговорене и написане речи. Тада смо имали прилике да видимо коликим знањима располаже Обрен. Сећам се када је једном професор Константиновић застао, јер није могао да се сети броја члана Наполеоновог закона, како је мирно са места Обрен добадио — то је број 763 или који је већ био. Нешто касније, када је бранио докторску дисертацију о новчаној накнади неимовинске штете, а у комисији су поред Константиновића били професор Борислав Благојевић и академик Мехмед Беговић, какав је то ватромет идеја био, какав празник за ухо и ум. Осетио сам како се попосим што припадам институцији чији су део и учесници те велике представе знања и оштроумља. При свему том, Обрен је био крајње скроман и ненаметљив. Попекад упоран, до тврдоглавости, понекад конзервативан, али никада злопамеран, никада претенциозан. Када су пре пет година вођени разговори о будућем декану, прва личност која ми је пала на памет као погодна за овај положај био је Обрен Станковић. Нажалост, он је то одбио.

Истакао бих још једну његову особину, а то је правдољубивост. Политички, Обрен Станковић је дао данак великим илузијама оних времена, али није био слеп за неке неправде у односу на овај народ и уопште. Сећам се једне од многих криза које су потресале овај Факултет а која је била последица тога што је једна група наставника, углавном млађих, упутило писмо протеста против унапређења двоје колега чији је научни опус заостајао за партијским. Колико беса и притисака, за оно што би у срећнијим околностима могла бити нормална борба мишљења. Говорило се да је то група хетерогена по саставу, али иста по својим мрачним циљевима, називани су младотурци. Обрен је одолео свим тим оптужбама и до краја остао веран тим идеалима младости, остао је младотурчин. Сада, из ове историјске перспективе, усуђујем се да кажем да та група није била мрачна, већ је, напротив, уносила светлост и ширила хоризонте и слободе и науке. Један од њених припадника био је и Михаило Ђурић, који је одлуком највиших ауторитета отишао у затвор зато што је имао храбрости да каже своје мишљење о познатим уставним амандманима. Мишљење које се показало пророчапски тачним — да ће те уставне промене бити увод у распад Југославије несамосталне и међусобно непријатељске државе.

Обрен Станковић је био нетипичан још у једном погледу. Био је солидан и вредан. Оно што је он радио у Аналима Правног факултета тешко је овако *ex abrupto* оценити, а то је рад, готово анониман, ешалопиран на низ година, који захтева константан напор. Под његовим уредничштвом Анали су, уместо да касне и по годину дана, што се раније често дешавало, почели да излазе редовно и да изгледају и садржином и формом много боље.

Професор Станковић је био и велики родољуб. Њега су све ране његовог рода болеле. Сећам се нашег разговора у његовом кабинету,

запрепашћења и огорчења после пада Книна — те болне и срамне странице у нашој историји. И последњег нашег сусрета. Када сам чуо да је у дубокој депресији, не схватајући довољно озбиљно тежину његове болести, позвао сам га да заједно проведемо Нову годину. Требало је да се нађемо са мојим друговима, бившим члановима хора Крсмановић, па сам мислио да ће му песма и шала ободрити дух. Нисам озбиљно схватио стање његовог здравља, мислио сам да је или хипохондар или да прибегава оној врсти социјалне мимикрије која се понекад јавља у високо компетитивним срединама — бег у болест („не дирајте ме ја сам болестан“) или бег у фолклор („не дирајте ме ја сам сељак“). Нажалост то није било тачно, Обрен је у неколико наврата боравио у болници. Када се опоравио, провели смо пријатно вече у његовом дому, било је то пре нешто више од месец дана, деловао је доста ведро, осим када смо начели неке болне новије теме.

Познавајући његов сепзибилитет, његову рањивост, питам се да ли би у неким срећнијим околностима и у неком питомијем окружењу његов живот и његово здравље имали други, много повољнији ток.

Али шта је. ту је. Остаје нам да жалимо за једним истински преданим професором, који је сав свој радни век и енергију посветио овој институцији и науци, за једним од највећих интелектуалаца који је тај део Србије дао, за добрим човеком и родољубом, брижним оцем и супругом, пажљивим сином свог оца и мајке, које је, кад год су му време и здравље допуштали, обилазио, а који су, ето доживели ону несрећу, већу од свих, да се судбина тако поигра и изневери неке природне редоследе тако да опи надживе своје чедо, које им је било и узданица и понос.

Остаје нам да тугујемо за њим, да верујемо да ће његова деца уз интелигенцију, понети са собом у живот нешто од оних племенитих особина и идеала којима је предано читавог живота стремио и које је покушавао да им усади.

проф. др Сима Аврамовић

У среду, 14. фебруара 1996. године, на столовима наших кабинета освајуо је распоред предавања за други семестар. Њиме је најављен први сусрет великог професора и омиљеног педагога са најмлађим нараштајем ове школе. До тог сусрета неће доћи. Јер истог дана, ходницима Факултета је, попут злослутног ветра, прострујао зао глас.

Нема више нашег учитеља и пријатеља, нема више нашег дојена. Нестао је један од оних који персонификују Факултет, којима се Факултет дичио, један од оних по којима се Факултет препознавао. Нестао је човек који је оличење и оних највреднијих, материјалних трагова које Факултет оставља за собом, његовог часописа „Анали Правног факултета у Београду”, часописа који је он водио скоро једну ипо деценију, који је под његовом руком добио нову, модерну физиономију, излазио уредније него икада, израстао у једну од најбољих правних публикација у целој великој и садашњој Југославији. Часописа који је, као и његов уредник, био легитимација ове куће.

Тог дана кабинет 185, у који су тако радо и подједнако често улазиле и старије и млађе колеге, остао је празан. Пристигли рукописи за „Анале” и „Лексикон грађанског права” остали су недирнути на столу, а по Факултету су се сусретали људи сузних очију. Драги наш професоре, знали сте колико смо Вас поштовали, али многи од нас ни сами нисмо знали колико смо вас уз поштовање и волели.

Јер, Обрен Станковић је често био савест овог Факултета. Небројено пута је могао спаге да каже и оно што није пријатно чути, оно што су многи осећали и мислили, али нису хтели или смели да кажу. Често су његове речи спасавале нашу душу и част. Често је подсећао на Демостена, када би бритко, и понекад јетко, говорио не оно што би слушаоци волели да чују, већ оно што му је савест налагала да каже. А наш Цицерон, како га је назвала још његова геперација, је на то имао право. Јер, он је био строг не само према другима, него превасходно према себи. Цели његов живот је протекао у раду и бризи. Бризи за професију и Факултет, за млађе колеге, за породицу. Само је једна лекција остала коју он није хтео да научи: он није послушао поруку академске химне „*Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus*” и више се бригуо, него што се радовао животу.

У времену у коме живимо, све опсене су ишчезле. Погледи се више не заустављају на главама оних који управљају, него на главама оних који мисле. Смрт умног, темељног, обдареног, аналитичног и притом принципијелног и поштеног човека, данас изгледа губитак

већи него раније. Мало је остало таквих какав је био Обрен Станковић.

Али, *venit mors velociter, rapit nos atrociter, nemini parcetur*, често без реда и без правде, тако да родитељи надживе своју децу. И време расанка неумитно дође. Зато сада праштајте, драги наш професоре, ако Вас је ко од нас, вољно или невољно, повредио. Дозволите да Вас у мислима задржимо онако дечачки насмејаног, веселог, добронамерног и драгог, какви сте нарочито знали да будете према млађима од себе. Таквим ће Вас запамтити Ваше младе колеге, које сте предано храбрили и окупљали кад год сте могли — и у „Аналима” и у свом кабинету и у своме дому.

Почивајте мирно и не брините више за „Анале”, за Савезни правни савет и кодификацију, за предавања и испите, не брините за Вуковар. Не брините више за Сандру и Мирка. Ви сте свој траг дубоко урезали, Ви сте свој споменик већ подигли, Ви сте свој дуг, и факултетски и пријатељски и породични и према своме народу, не штедећи себе вишеструко испунили.

Драги наш уредниче, учитељу, пријатељу, нека Вам је вечна памјат и слава.

проф. др Дејан Поповић
декан Правног факултета у Београду

Поштовани чланови породице, колегинице и колеге, даме и господо,

Нема тужнице дужности од ове која ми је данас припала. Студент Обрена Станковића, секретар редакције „Анала” чији је он био главни уредник, млађи колега и пријатељ, опраштам се данас у име Правног факултета Универзитета у Београду од професора који је, по општем мишљењу, припадао оном најужем кругу наших елитних наставника. Свака је смрт губитак за оне који су волели; смрт човека који је за собом оставио научни опус којим је обележено једно раздобље у историји наше институције утолико је тежи ударац јер је дошла ненадано, у трепутку када се од Обрена Станковића могло још толико тога добити. Изговарам ове речи и даље не верујући да се за који дан на седници Наставно-научног већа неће зачупи његов тихи, увек пажљиво слушан глас. Слушан *и*ако не само зато што говори један од најстаријих редовних професора, дојучерашњи шеф Катедре за грађанско право. Реч Обрена Станковића имала је тежину од његових младих дана; она је повезивала генерације, прелазила преко традиционалних универзитетских подела по звањима. Носећи у себи истанчан осећај за правду, он је често „држао страну” млађима, не размишљајући о годинама које су га од њих делиле; следећи свој унуташњи глас, умео је да буде и критичар, прецизан и добронамерац. Таквим је поступцима — иако томе никада није тежио — стицао углед својеврсног трибуна, у оном најбољем, изворном значењу речи.

Окупили смо се у овом тужном дану да му одамо последњу почаст и да га испратимо на његов последњи пут. Обрен Станковић је представљао сâм темељ Правног факултета, па је његов одлазак потресао ову институцију као ретко који. Не могу да прихватим да се његово стрпљиво, педантно уређивање „Анала” и „Лексикона грађанског права” неће наставити, да престаје његова професорска активност, која се огледала у писању уџбеника који су већ постали класични и у предавањима у којима су уживале генерације студената. Овде су, уз родитеље, супругу и децу, и уз нас, његове факултетске колеге, и бројни сарадници професора Станковића са других факултета у земљи, из Правног савета Савезне владе, из правосуђа. И сви смо свесни тежине удarca који нас је погодио. Мукоотрпан рад на југословенском Цивилном кодексу остаје без свог *spiritus agensa*, драгоцен веза Факултета са судом кида се тамо где је била најчвршћа.

Обрен Станковић је провео, као асистент и наставник, скоро 38 година на Правном факултету Универзитета у Београду. Откако је са просечном оценом 9,96 дипломирао пре тачно четири деценије, па преко докторских студија у Београду и на Сорбони, доктората на тему „Новчана накнада неимовинске штете”, одбрањеног 1963. године, који је, као мало који у послератном периоду, утицао на развој правне науке и јудикатуре, до редакције угледне „Енциклопедије имовинског права” и „Лексикона грађанског права” и књига „Стварно право”, „Увод у грађанско право”, „Новчана накнада имовинске штете”, „Накнада штете у облику ренте” и многих других, он је увек деловао као одани члан нашег *facultasa*, али и као прво сарадник, а затим професор којим се ова стара институција могла поносити. Отишао је изненада, мучен болешћу за коју смо веровали да ће бити мање сурова и спорија. Нама, његовим пријатељима и поштоваоцима, а, на првом месту, његовој породици, остаје сазнање да је иза себе оставио дело по којем ћемо га памтити и ми и генерације које тек долазе, да је, под његовим окриљем, формирано неколико изванредних млађих наставника грађанског права. Научник и педагог најсјајнијег кова, одани муж и отац, Обрен Станковић се, заиста, „имао рашта и родити”. И зато нам, као громом погођеним трагедијом која нас је задесила, а нечим пред смрћу чију тајну нисмо у стању да појмимо, остаје да се сетимо Цицеронових речи: *mortem effugere nemo potest* (смрт нико не може избећи).

Нека ти је вечна слава и хвала, Обрене Станковићу, Професоре!

проф. др Владетиа Станковић

У овом болном и тужном тренутку, на прагу вечне куће брижног сина, нежног оца, узорног супруга, пријатеља свих нас, пред нама је непрекидно богати лик Обрена Станковића, који је и до сада, увек, као неугасива визија, свима нама искрсавао пред очима, и надам се да ће још дуго остати многим, а нама, њему најближима све док трајемо, — као симбол изузетне природе: најпре лик студента генерације, а касније лик једног од великих професора које је Правни факултет у Београду имао.

У приватном животу Обрен је био тих и ненаметљив, а остаће пример живог огња у борби за истину и правичност. У своме опхођењу стремио је ка једном узвишеном животу оданом угледу Правног факултета.

Својим стваралаштвом учинио је много на уздизању нивоа правних наука, а посебно у писању удбеничке литературе.

Иако скроман, управо ово његово смирено јумљење му је веома помогло да уђе у пајтанације сфере психе савременог човека. Отуда је и као човек и као педагог и као колега био драгоцен саговорник свима који су били у непосредном контакту са њиме, и тако много допринео да се оформљује једно изузетно интелектуално одличје на Правном факултету.

Авет смрти, неизбежна сен човековог живота, која се неумитно и злокобно наднела над његовим бићем, отргла га је сувише рано, у пуном напону научног стваралаштва, у тренутку када смо сви очекивали да ће нам још веома много исказати својим животним делом, јер је он за то био кадар.

Твојом смрћу, драги Обрене, ми се сасвим не растајемо:

— Твој честити лик биће стално са нама;

— Твоја генерација студената, уписана 1951/52. школске године памтиће те по беседничким врлинама, због којих си добио надимак „Цицеро“;

— У нама, на седницама Наставно-научног већа, често ће одзивати твој глас унутрашњег поноса и достојанства;

— На нашим полицама и радним столовима наставиће свој живот твоје писано дело, отиснуто у многим књигама, часописима, и другим публикацијама, и представљаће незаобилазну литературу у области Грађанског права и сродних дисциплина.

Драги Обрене, Твој одлазак заувек нас је осиромашило за истинско чулно пријатељство, колегијалност и научну сарадњу, непосредно доживљавању деценијама.

Нека је вечна хвала и слава професору др Обрену Станковићу.
Београд, 16.02.1996.